

Lärarhandledning

Barnrättsdetektiverna

Hej och välkommen till Barnrättsdetektiverna!

I det här upplevelsebaserade och kostnadsfria läromedlet lär sig elever i förskoleklass till årskurs 3 om barnkonventionen och utforskar rättigheterna i den egna skolan. De guidas genom en [digital bana](#) av de animerade detektiverna Mika, Nadia och Leo som berättar om barns rättigheter och ger eleverna detektivuppdrag. Vad betyder rätten att vara trygg och hur trygg är skolmiljön? Hur funkar rätten att påverka i skolan? Var finns rätten till lek?

Eleverna skapar detektivrapporter om det de hittar och kan ge synpunkter och förslag kring hur skolans barnrättsarbete kan utvecklas och stärkas. Rapporterna lämnas till ansvariga vuxna på skolan. Elevernas material om barnkonventionen kan också spridas till fler, både i och utanför skolan, exempelvis genom en utställning.

[Barnrättsdetektiverna](#) kan med fördel användas som en del i skolans systematiska kvalitetsarbete för alla barns lika rättigheter och möjligheter!

Lycka till!

Barnrättsdetektiverna har tagits fram av MR-piloterna i samverkan med elever och lärare på skolor i Göteborg, Sollentuna, Halmstad och Mölndal, Loops Education samt Göteborgs universitet, och med stöd från Allmänna arvsfonden.

barnrättsdetektiverna.se

Praktisk information

Barnkonventionen är lag och de mänskliga rättigheterna tas upp i läroplanen. Barns rättigheter berör alla delar av skolans verksamhet och Barnrättsdetektiverna kan användas ämnesövergripande.

Den digitala banan tar i sitt grundutförande, baserat på att ni genomför ett av detektivuppgifterna, cirka sju lektioner att gå igenom. Ni kan med fördel arbeta med Barnrättsdetektiverna under längre tid än så, och gärna kontinuerligt under läsåret. Ni kan genomföra fler detektivuppgifter, utöka arbetet med spridning och inte minst ge tid till den viktiga återkopplingen från ansvariga kring de förslag eleverna lämnar genom läromedlet. Ni kan då återkomma till detektivuppgifterna eleverna genomfört tidigare och prata om de eventuella förändringar som gjorts i skolan utifrån elevernas observationer och förslag.

Efter en tid kan ni också genomföra detektivuppgifterna på nytt – detta blir då en uppföljning där nya observationer kan tas in och nya förslag ges.

Barnrättsdetektiverna är filmdrivet och tänkt att användas gemensamt i klassen under guidning av dig som lärare.

På barnrättsdetektiverna.se finns resurser i form av mallar till detektivrapport och detektivboksomslag samt en barnkonventionsaffisch, och i den inledande texten i den digitala banan kan du ta del av läromedlets kopplingar till läroplanen.

Tips!

Knyt gärna an till och lyft arbetet med Barnrättsdetektiverna under Barnkonventionens dag, FN-dagen och liknande tillfällen.

Översikt

Del 1. Hej och välkomna!

Introduktionsfilm till Barnrättsdetektiverna.
Övning kring vilka rättigheter barn har.

Del 2. Barnkonventionen

Film om barnkonventionen. Samtal om filmen och fortsättning på övningen i del 1.

Del 3. Barnkonventionen i skolan

Film om ansvaret för barns rättigheter i skolan. Samtal om filmen och om vilka vuxna eleverna kan prata med om något inte känns bra.

Del 4. Hitta ledtråden

Övning där eleverna letar efter ett ord i klassrummet.

Del 5. Detektivuppdrag

Filmer och detektivuppdrag. Eleverna undersöker olika rättighetsområden på skolan:

- Lika värde (intervju med skolpersonal)
- Rätten att påverka (samtal i klassen)
- Rätten att vara trygg (trygghetsundersökning)
- Rätten att må bra (intervju med skolpersonal)
- Rätten att leka, vila och skapa (skolgårdsundersökning)
- Olika rättighetsområden (undersökning av rättigheter på olika platser)

Del 6. Detektivrapport

Eleverna skapar detektivrapporter om det som kom fram i detektivuppdragen.

Del 7. Berätta för andra

Film där eleverna uppmuntras att sprida sina rapporter, samt arbete med att göra detta.

Viktigt att tänka på

- Samtal om barns rättigheter kan väcka många tankar och frågor. Påminn eleverna – även efter arbetet med Barnrättsdetektiverna – om att de alltid kan prata med och få hjälp av dig eller någon annan vuxen i skolan om det är något som inte känns bra i skolan, hemma, på nätet eller någon annanstans.
- Det är inte ovanligt att tankar om skyldigheter kommer in i samtal om barns rättigheter. Men barnkonventionen fastslår endast rättigheter – rättigheter som ska säkerställa att barn får leva ett liv i värdighet. Barns rättigheter kan aldrig villkoras. Det är vuxna som har ansvar för att barns rättigheter förverkligas och för att lära barn hur vi alla kan agera för att respektera varandras rättigheter. Här spelar skolan en viktig roll!

Del 1: Hej och välkomna!

Innehåll:

- Film: Välkomna till Barnrättsdetektiverna!
- Övning kring vilka rättigheter barn har. Syftet med övningen är att introducera begreppet rättigheter och stimulera elevernas tankar om vad rättigheter är. I nästa del får eleverna mer kunskap om rättigheter, och ni pratar vidare om det som kom fram i övningen här i del 1 och hur det kan kopplas till olika rättighetsområden.

Arbetsätt:

1. Titta på filmen gemensamt i klassen och prata om den efteråt.
2. Upprepa frågan som barnrättsdetektiverna ställde i filmen:
Vilka rättigheter tror ni att barn har?
Vid behov, upprepa även ledtråden **fundera på vad barn behöver för att må bra**. Fånga elevernas tankar.
3. Låt eleverna arbeta individuellt eller tillsammans med att rita teckningar av det som kommit fram. De som vill kan sedan berätta vad de har ritat.
4. Berätta för eleverna att ni i nästa del kommer att prata vidare om det som ritats och om rättigheterna i barnkonventionen.

Del 2: Barnkonventionen

Innehåll:

- Film: Barnkonventionen
- Fortsättning på övningen i del 1 om vilka rättigheter barn har.

Resurs:

- [Affisch](#) om barnkonventionen finns i läromedlet och på barnrättsdetektiverna.se.

Arbetsätt:

1. Titta på filmen gemensamt i klassen och prata sedan om de rättighetsområden som togs upp. Använd gärna [affischen](#) om barnkonventionen där områdena beskrivs kort som stöd i samtalet.
2. Återkoppla till övningen i del 1. Se om ni tillsammans kan sortera in de rättigheter/behov som kom upp under övningen i de rättighetsområden som togs upp i filmen ni just sett. Exempel på behov och deras koppling till rättighetsområden finns här nedan.
3. Två rättighetsområden som är bra att lyfta, även om barnen inte själva har tagit upp behov som kan kopplas till dessa områden, är rätten att påverka och barnets bästa. Dessa är, precis som kanske mer uppenbara saker som mat och bostad, grundläggande behov som samtidigt är rättigheter i barnkonventionen. Barn har både behov av och rätt att bli lyssnade på och kunna påverka. Detsamma gäller barnets bästa, alltså att vuxna alltid ska göra det som är bäst för barn. Rätten att påverka och barnets bästa är två av barnkonventionens huvudprinciper – läs gärna mer om dessa nedan.

Exempel på behov och deras koppling till rättighetsområden*:

Mat och vatten: Rätten att må bra*

Bostad: Rätten att vara trygg, rätten att må bra

Kompisar: Rätten att vara trygg, rätten att må bra

Sömn och vila: Rätten att leka, **vila** och skapa, rätten att må bra

Kläder: Rätten att må bra

Omsorg och kärlek: Rätten att vara trygg, rätten att må bra

Gå i skolan: Rätten att lära och utvecklas*, rätten att må bra

Leka: Rätten att **leka**, vila och skapa, rätten att må bra

Bli behandlad bra: Allas lika värde, rätten att vara trygg, rätten att må bra

Få vara sig själv/Bli respekterad för den en är: Allas lika värde, rätten att vara trygg, rätten att må bra.

Få hjälp om en mår dåligt: Rätten att må bra

Inte utsättas för våld (bl.a. att inte bli slagen, kränkt, uppleva krig): Rätten att vara trygg, rätten att må bra

Få säga vad en tycker: Rätten att påverka, rätten att må bra

Bli lyssnad på: Rätten att påverka, rätten att må bra

Att vuxna gör vad som blir bra för barn: Barnets bästa, rätten att må bra

Familj*: Rätten att vara trygg, rätten att må bra

*Rättighetsområden

I Barnrättsdetektiverna har vi delat in rättigheterna i [barnkonventionen](#)¹ i olika rättighetsområden utifrån vad de handlar om, för att förenkla förståelsen och skapa en överblick för eleverna.

*Rätten att må bra

Rättighetsområdet *må bra* handlar bl.a. om artikel 24, alla barns rätt till bästa möjliga hälsa. Men rätten att må bra kan samtidigt appliceras på alla rättigheter i barnkonventionen – rättigheternas syfte är ju att alla barn ska må bra. Det är därför Nadia i den första filmen ger eleverna ledtråden *fundera på vad barn behöver för att må bra* när de ska tänka kring vilka rättigheter barn har.

¹ Läs hela barnkonventionen eller en kortversion på [unicef.se/barnkonventionen](https://www.unicef.se/barnkonventionen)

*Rätten att lära och utvecklas

Alla barn har rätt att gå i skolan, lära sig saker och utvecklas. För att dessa rättigheter ska uppfyllas behöver skolan också arbeta systematiskt och aktivt med de andra rättigheterna i barnkonventionen – allas lika värde, rätten att vara trygg, rätten att påverka och så vidare.

*Familj

Rätten till familj (eller annan omvårdnad) är, utöver att det kan kopplas till rättighetsområdena vara trygg och må bra, också en egen rättighet i barnkonventionen. Rätten till familj berörs inte specifikt i Barnrättsdetektiverna då fokus ligger på skolan – men självklart påverkar hemmasituationen hur barn mår i skolan. Betona därför under arbetets gång att barn har rätt att må bra, känna sig trygga o.s.v. överallt, inte minst hemma, och att eleverna har rätt att få hjälp om det är något som inte känns bra – i eller utanför skolan.

Barnkonventionens huvudprinciper

Barnkonventionen har fyra huvudprinciper som alltid ska beaktas vid frågor som rör barn. Dessa är:

- **Artikel 2:** Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras. Denna princip är en utgångspunkt för hur övriga rättigheter i barnkonventionen ska tillämpas – det vill säga utan diskriminering.
- **Artikel 3:** Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn. Detta innefattar att lyssna på och ta hänsyn till det berörda barnets/de berörda barnens åsikter, tankar och erfarenheter.
- **Artikel 6:** Alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling. Samtliga rättigheter i barnkonventionen är viktiga för barnets utveckling.
- **Artikel 12:** Alla barn har rätt att uttrycka sin åsikt om olika saker. Vuxna ska lyssna, ta det som sägs på allvar och förklara för barnen hur deras synpunkter har tagits om hand och påverkat eventuella beslut.

Del 3: Barnkonventionen i skolan

Innehåll:

- Film: Barnkonventionen i skolan

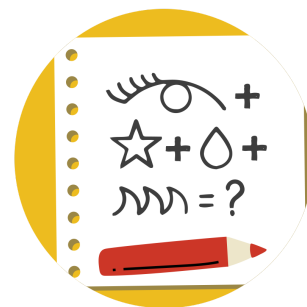
Arbetsätt:

1. Titta på filmen gemensamt i klassen.
2. Prata om filmen efteråt. Fråga eleverna: Vilka vuxna finns det i skolan som ni kan prata med?

Del 4: Hitta ledtråden

Innehåll:

- Klassrumsövning där eleverna letar efter bokstäver som bildar ett ord (t.ex. ordet UNDERSÖKA). Syftet med övningen är att eleverna ska få röra på sig lite och samtidigt mjukstarta arbetssättet med att undersöka skolan. Ordet undersöka är alltså en ledtråd till vad som händer i nästa del.

Arbetsätt:

1. **Före lektionen:** Placera ut papper med bokstäverna (en per papper) som tillsammans bildar ordet du valt på olika ställen i klassrummet.
2. **Under lektionen:** Säg till eleverna hur många papper som finns gömda och låt dem börja leta. När de är klara, sätt upp alla papper på tavlan och fundera tillsammans på vilket ord de bildar. När eleverna listat ut vilket ordet är, gå vidare till del 5.

Del 5: Detektivuppdrag

Nu är det dags för eleverna att börja utforska rättigheterna i barnkonventionen på er skola. I denna del kan ni välja att göra ett, flera eller samtliga av de sex detektivuppdragen.

Innehåll:

- Film: Dags att undersöka!
- Detektivuppdrag:
 - Allas lika värde (intervju med skolpersonal om hur de arbetar mot diskriminering)
 - Rätten att påverka (samtal i klassen om elevers rätt att påverka i skolan)
 - Rätten att vara trygg (trygghetsundersökning på skolan)
 - Rätten att må bra (intervju med skolpersonal om hur de arbetar med barns rätt att må bra)
 - Rätten att leka, vila och skapa (undersökning av rätten att leka, vila och skapa på skolgården)
 - Olika rättighetsområden (undersökning av olika rättigheter och platser i skolan som ger övergripande kunskap om barnkonventionen)

Till respektive detektivuppdrag ovan utom Olika rättighetsområden finns två filmer; en faktafilm om rättighetsområdet och en film med ett detektivuppdrag kopplat till rättighetsområdet. Till uppdraget Olika rättighetsområden finns filmen Barnkonventionen (som ni också såg i del 2) – där tas de olika rättighetsområden som ingår i uppdraget upp.

Arbetsätt

1. Titta på filmen Dags att undersöka! tillsammans i helklass.
2. Välj vilket rättighetsområde eleverna ska undersöka och se tillhörande film/filmer.
3. Genomför uppdraget kopplat till det valda området.
4. Gå till Del 6 och skapa detektivrapporter om uppdraget.

5. Genomför gärna fler uppdrag! Gå i så fall tillbaka hit till del 5 innan ni går vidare till Del 7: Berätta för andra.

Lärarhandledning till uppdragen

- Handledningen för uppdragen hittar du på sidorna 17-33.

Tips!

Visa gärna alla faktafilmer om rättighetsområdena även om ni inte genomför alla detektivuppdrag!

Del 6: Detektivrapporter

Innehåll:

- Arbete med att skapa detektivrapporter om det som kom fram i detektivuppgiften.

Resurser:

- Mallar till [detektivrapport](https://barnrattsdetektiverna.se) och [detektivboksomslag](https://barnrattsdetektiverna.se) finns på barnrattsdetektiverna.se.

Arbetsätt:

1. Låt eleverna arbeta individuellt eller tillsammans med att skapa sina rapporter. De kan rita, skriva, klippa, klistra och pyssla på andra sätt. I [detektivrapportsmallen](#) kan de om de vill kryssa i vilka rättigheter de har undersökt. Konkreta saker att ha med i rapporten kan exempelvis vara:
 - Teckningar och/eller texter om de olika rättigheter som har undersökts. Använd gärna ev. teckningar på rättigheter från övningen i del 1!
 - Elevernas tankar och förslag kring om något kan bli bättre på skolan och/eller om det är något mer de tycker att vuxna kan göra.
2. När rapporterna är klara, prata om dem tillsammans och låt de elever som vill visa sina rapporter för klasskompisarna. Om eleverna har förslag och idéer:
 - Prata om vilka vuxna som ansvarar för de områden som förslagen berör (det kan vara du själv, rektorn, elevhälsans personal eller andra).
 - För vidare förslagen till ansvariga.
 - Återkoppla till eleverna om vad som händer med deras förslag.
3. Gå tillbaka till del 5 och gör fler detektivuppgifter eller gå vidare till Del 7: Berätta för andra.

Tips!

Skapa en [detektivbok](#) där ni samlar detektivrapporterna från de elever som vill. Om det är fler klasser på skolan som arbetar med Barnrättsdetektiverna kan ni samla alla detektivrapporter i en gemensam bok.

Del 7: Berätta för andra

Innehåll:

- Film: Berätta för andra
- Samtal i klassen kring om och hur eleverna vill sprida sina detektivrapporter, samt ev. arbete med att göra detta.

Resurser:

- [Affisch](#) om barnkonventionen finns i läromedlet och på barnrättsdetektiverna.se.

Arbetsätt:

1. Titta på filmen tillsammans i helklass.
2. Fråga eleverna om och i så fall hur de skulle vilja sprida sina rapporter och/eller detektivböcker. Förslag:
 - Skapa en utställning (fysisk, t.ex. i skolkorridoren, eller digital) som Mika, Nadia och Leo gjorde i filmen. Lägg gärna till information om återkopplingen på elevernas förslag (som ni pratade om i del 6) i utställningen så att fler kan se vilka förslag eleverna har och vad som händer med förslagen. Ni kan också ha med [affischen](#) om barnkonventionen.
 - Sprid gärna ert arbete med barnkonventionen även utanför skolan. Bjud exempelvis in elevernas vårdnadshavare, lokala tjänstepersoner, politiker och andra som arbetar med och för barn till utställningen (eller dela den digitalt).

Tips!

Kontakta lokala medier och berätta om ert arbete med barnkonventionen och Barnrättsdetektiverna!

Lärarhandledning till del 5: Detektivuppdrag

Här finns lärarhandledningen för detektivuppdragen i del 5. Ni väljer om ni vill göra ett, flera eller samtliga av de sex uppdragen.

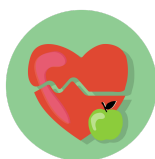
Allas lika värde (intervju med skolpersonal) s.18.

Rätten att påverka (samtal i klassen) s.20.

Rätten att vara trygg (trygghetsundersökning) s.22.

Rätten att må bra (intervju med skolpersonal) s.25.

Rätten att leka, vila och skapa (skolgårdsundersökning) s.28.

Olika rättighetsområden (undersökning av rättigheter på olika platser) s.30.

Detektivuppdrag: Allas lika värde

Det här uppdraget och rättighetsområdet handlar om att alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras. Rätten att inte diskrimineras finns i artikel 2 och är en av barnkonventionens fyra huvudprinciper (se även Del 2: Barnkonventionen). Den är en utgångspunkt för hur övriga rättigheter i barnkonventionen ska tillämpas – det vill säga utan diskriminering.

Innehåll:

- Film om allas lika värde.
- Film om detektivuppdraget.
- Genomförande av detektivuppdraget (intervju med skolpersonal, exempelvis rektor eller personal som arbetar med likabehandlingsfrågor, om hur skolan arbetar med rätten att inte diskrimineras).

Arbetsätt (inför intervjun):

1. Titta på filmen om allas lika värde och prata om den efteråt. Upprepa gärna det som tas upp i filmen om att alla elever har rätt att vara sig själva och bli respekterade för vilka de är.
2. Titta på filmen om detektivuppdraget till allas lika värde och förbered sedan intervjun:
 - Hör med eleverna vem/vilka de skulle vilja intervjua. De kan också intervjua dig.
 - Gå igenom detektivfrågorna nedan i helklass. Finns det svåra ord? Finns det andra/fler frågor som eleverna vill ställa? För att bekanta sig med frågorna kan eleverna t.ex. öva på att intervjua varandra.
 - Prata om hur intervjun ska gå till. Är det många som vill ställa frågor? Hur kan frågorna delas upp mellan eleverna?

Detektivfrågor:

- Vad gör ni för att alla elever ska behandlas bra?
- Vad gör ni om någon behandlas dåligt?
- Vem kan elever prata med om någon behandlas dåligt?
- Berättar ni för alla i skolan vad elevers rätt att inte diskrimineras betyder?
- Frågar ni elever i alla klasser vad vi tycker att ni ska göra för att alla ska behandlas bra?

Här är det ett bra tillfälle att pausa arbetet, så att du får tid att bjuda in den/dem som ska intervjuas till nästa gång ni ska arbeta med Barnrättsdetektiverna. När ni återupptar arbetet genomför och sammanfattar ni intervjun gemensamt i klassen enligt nedan.

Arbetsätt (under intervjun):

1. Låt den/dem som ska intervjuas presentera sig.
2. Ställ frågorna enligt den ordning ni valt och anteckna svaren. Ge utrymme för ordförklaringar och följdfrågor.

Arbetsätt (efter intervjun):

1. Gå igenom frågorna och svaren från intervjun i klassen. Se om ni tillsammans kan formulera vad skolan gör för att alla elever ska behandlas bra.
2. Ta en runda med eleverna och se om de tycker att det är något mer de vuxna på skolan behöver göra för att alla elever ska behandlas bra.
3. Gå vidare till del 6: Detektivrapport.

Detektivuppdrag: Rätten att påverka

Det här uppdraget och rättighetsområdet handlar om alla barns rätt att uttrycka sin åsikt om olika saker. Vuxna ska lyssna, ta det som sägs på allvar och förklara för barnen hur deras synpunkter har tagits om hand och påverkat eventuella beslut. I Barnrättsdetektiverna sammanfattar vi detta som rätten att påverka.

Denna rättighet är en av barnkonventionens fyra huvudprinciper (se även Del 2: Barnkonventionen). Den finns i artikel 12 och berörs även i andra artiklar i barnkonventionen.

Strukturer för elevers rätt att påverka i skolan kan exempelvis vara klassråd, elevråd och andra typer av råd. Likaså andra återkommande aktiviteter där elevernas åsikter om olika aspekter av skolan efterfrågas, såsom inför/vid utvecklingssamtal och besök hos elevhälsan. Det kan också finnas förslagslådor eller annat som ska underlätta för eleverna att lämna sina idéer och förslag.

Innehåll:

- Film om rätten att påverka.
- Film om detektivuppdraget.
- Genomförande av detektivuppdraget (samtal i klassen om elevers rätt att påverka på skolan).

Arbetsätt:

- Titta på filmen om rätten att påverka och prata om den efteråt.
- Titta på filmen om detektivuppdraget till rätten att påverka och ställ sedan detektivfrågorna nedan till eleverna.
- Gå igenom vad som framkom i samtalet. Se om ni tillsammans kan sammanfatta vad eleverna tycker och tänker:
 - Hur ser elevernas rätt att påverka ut?
 - Finns det områden som behöver bli bättre?
 - Har eleverna idéer, tankar och förslag kring hur?
- När ni känner er klara med samtalet, gå vidare till Del 6: Detektivrapport.

Detektivfrågor:

- Brukar vuxna på skolan fråga er vad ni tycker om olika saker i skolan?
- Har ni träffat andra elever för att prata om vad ni tycker om skolan?
- Kan ni lämna era idéer, tankar och förslag om skolan till vuxna någonstans?
- Brukar vuxna förklara för er vad de gör med era idéer, tankar och förslag?
- Behöver vuxna i skolan göra något mer för att alla elever ska kunna vara med och säga vad de tycker?

Om det är utmanande för eleverna att tänka kring rätten att påverka i skolan, gå in på specifika aspekter av skolan såsom om eleverna har fått säga vad de tycker om:

- Matsalen och maten
- Klassrummen och undervisningen
- Skolgården och rasterna
- Idrotten, idrottshallen och omklädningsrummen
- Klassråden och elevråden
- Vad skolan ska göra för att alla elever ska känna sig trygga och inkluderade, och inte utsättas för kränkningar.

Detektivuppdrag: Rätten att vara trygg

Det här uppdraget och rättighetsområdet handlar om alla barns rätt till skydd och privatliv – eller alla barns rätt att vara trygga, som vi förklarar det i Barnrättsdetektiverna.

Rätten till skydd och privatliv finns i artikel 19 och 16 och berörs även i andra artiklar i barnkonventionen.

Innehåll:

- Film om rätten att vara trygg.
- Film om detektivuppdraget.
- Genomförande av detektivuppdraget (trygghetsundersökning på skolan).

Arbetsätt (inför trygghetsundersökningen):

1. Titta på filmen om rätten att vara trygg och prata om den efteråt.
2. Titta på filmen om detektivuppdraget till rätten att vara trygg och förbered sedan uppdraget enligt nedan:
 - Prata om vilka platser eleverna vill undersöka. De kan välja bland klassrummet, matsalen, korridoren/kapprummet, toaletterna, idrottshallen/omklädningsrummen och skolgården. Lägg till fler platser om ni vill!
 - Gå igenom detektivfrågorna (som finns nedan) för de platser eleverna ska undersöka. Lägg till fler frågor om ni vill!
 - Prata om hur undersökningen ska gå till.

Arbetsätt (under trygghetsundersökningen):

1. Ta med eleverna till de platser som ska undersökas. Låt dem undersöka platserna utifrån frågorna du har tagit med dig. Om eleverna vill kan de fundera på varje fråga två och två innan ni pratar om den gemensamt. Anteckna det som kommer fram när ni pratar i helgrupp.
2. När ni är tillbaka i klassrummet – och har pratat om detektivfrågorna som hör dit – sammanfatta gemensamt i klassen

vad som har kommit fram i undersökningen.

3. Ta en runda med eleverna och se om det är något mer de tycker att de vuxna på skolan behöver göra för att alla elever ska vara trygga.
4. Gå vidare till Del 6: Detektivrapport.

Detektivfrågor:

Korridoren och kapprummet

- Är korridoren och kapprummet trygga platser för barn?
- Brukar det finnas vuxna här som ni kan få hjälp av?
- Finns det något ni tycker att vuxna behöver göra för att alla barn ska vara trygga i korridoren och kapprummet?

Toaletterna

- Är toaletterna och området kring toaletterna trygga platser för barn?
- Fungerar låsen på toaletterna?
- Brukar det finnas vuxna i närheten som ni kan få hjälp av?
- Finns det något ni tycker att vuxna behöver göra för att alla barn ska vara trygga vid toaletterna?

Matsalen

- Är matsalen en trygg plats för barn?
- Brukar det finnas vuxna här som ni kan få hjälp av?
- Finns det något ni tycker att vuxna behöver göra för att alla barn ska vara trygga i matsalen?

Idrottshallen och omklädningsrummen

- Är idrottshallen och omklädningsrummen trygga platser för barn?
- Brukar det finnas vuxna i närheten av omklädningsrummet som ni kan få hjälp av?
- Finns det något ni tycker att vuxna behöver göra för att alla barn ska vara trygga i idrottshallen och i omklädningsrummen?

Skolgården

- Är skolgården en trygg plats för barn?
 - Finns det några platser på skolgården som inte känns trygga?
- Brukar det finnas vuxna här som ni kan få hjälp av?
- Finns det något ni tycker att vuxna behöver göra för att alla barn ska vara trygga på skolgården?

Klassrummet

- Är klassrummet en trygg plats för barn?
- Finns det något ni tycker att vuxna behöver göra för att alla barn ska vara trygga i klassrummet?

Detektivuppdrag: Rätten att må bra

Det här uppdraget och rättighetsområdet handlar om alla barns rätt till bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa – eller alla barns rätt att må bra, som vi sammanfattar det i Barnrättsdetektiverna.

Rätten till hälsa finns i artikel 24 och berörs även i andra artiklar i barnkonventionen. Som nämndes i Del 2: Barnkonventionen kan rättighetsområdet må bra kopplas till alla rättigheter i barnkonventionen.

Innehåll:

- Film om rätten att må bra.
- Film om detektivuppdraget.
- Genomförande av detektivuppdraget (intervju med skolpersonal om hur skolan arbetar med barns rätt att må bra).

Arbetsätt (inför intervjun):

1. Titta på filmen om rätten att må bra och prata om den efteråt.
2. Titta på filmen om detektivuppdraget till rätten att må bra och förbered sedan uppdraget enligt nedan:
 - Prata om vem/vilka eleverna vill intervjua, exempelvis personal från elevhälsan, skolköket eller idrott och hälsa. Eleverna kan också intervjua dig (frågorna får då kanske omformuleras något).
 - Gå i helklass igenom detektivfrågorna (som finns nedan) för de personer som ska intervjuas. För att bekanta sig med frågorna kan eleverna t.ex. öva på att intervjua varandra. Lagg gärna till fler frågor om ni vill!
 - Prata om hur intervjun ska gå till och hur frågorna kan delas upp mellan de elever som vill ställa frågor.

Här är det ett bra tillfälle att pausa arbetet, så att du inför nästa gång ni arbetar med Barnrättsdetektiverna kan bjuda in den/dem eleverna vill intervjua. När ni återupptar arbetet genomför och sammanfattar ni intervjun gemensamt i klassen enligt nedan.

Arbetsätt (under intervjun)

1. Låt den/dem som ska intervjuas presentera sig.
2. Ställ frågorna enligt den ordning ni valt och anteckna svaren. Ge utrymme för ordförklaringar och följdfrågor.

Arbetsätt (efter intervjun)

1. Gå igenom frågorna och svaren från intervjun i klassen. Se om ni tillsammans kan formulera vad skolan gör för att alla elever ska må bra.
2. Ta en runda med eleverna och se om det är något mer de tycker att de vuxna på skolan behöver göra för att alla elever ska må bra.
3. Gå vidare till Del 6: Detektivrapport.

Detektivfrågor:

Elevhälsan

- Hur tar ni reda på hur eleverna mår?
- Vad gör ni för att alla elever ska må bra?
- När kan elever träffa er?
- Hur arbetar ni med elevers rätt att säga vad de tycker och tänker om elevhälsan?

Skolköket

- Hur tänker ni på elevers rätt att må bra när ni bestämmer matsedeln?
- Hur tänker ni mer på elevers rätt att må bra i matsalen?

- Hur arbetar ni med elevers rätt att säga vad de tycker och tänker om maten eller annat i matsalen?

Idrotten

- Hur tänker ni på elevers rätt att må bra när ni bestämmer idrottsaktiviteter?
- Hur tänker ni mer på elevers rätt att må bra i idrottshallen och i omklädningsrummen?
- Hur arbetar ni med elevers rätt att säga vad de tycker och tänker om idrotten och omklädningsrummen?

Detektivuppdrag: Rätten att leka, vila och skapa

Det här uppdraget och rättighetsområdet handlar om alla barns rätt till lek, fritid, kultur och vila – eller alla barns rätt att leka, vila och skapa, som vi uttrycker det i Barnrättsdetektiverna. Denna rättighet finns i artikel 31 och berörs även i andra artiklar i barnkonventionen.

Innehåll:

- Film om rätten att leka, vila och skapa.
- Film om detektivuppdraget.
- Genomförande av detektivuppdraget (undersökning av var och hur rättigheten kommer till uttryck på skolgården).

Arbetsätt (inför skolgårdsundersökningen):

1. Titta på filmen om rätten att leka, vila och skapa och prata om den efteråt.
2. Titta på filmen om detektivuppdraget till rätten att leka, vila och skapa.
3. Prata om hur undersökningen ska gå till. Berätta för eleverna att deras detektivuppdrag är att undersöka hur rätten att leka, vila och skapa funkar på skolgården och att de ska få fundera på vad de själva tycker.
4. Gå igenom detektivfrågorna (som finns nedan).

Arbetsätt (under skolgårdsundersökningen):

1. Ta med eleverna till skolgården. Läs förslagsvis upp en eller några av detektivfrågorna åt gången. Låt eleverna – indelade i par om det passar er – leta efter svaren på frågorna och rapportera vad de hittat. Anteckna vad som kommer fram.

Arbetsätt (efter skolgårdsundersökningen):

1. Gå tillsammans igenom vad som kom fram i undersökningen. Se om ni kan formulera vad skolan gör för att alla elever ska kunna leka, vila och skapa på skolgården.
2. Ta en runda med eleverna och se om det är något de tycker kan bli

bättre/om det är något mer de vuxna på skolan kan göra för att alla elever ska kunna leka, vila och skapa på skolgården.

3. Gå vidare till Del 6: Detektivrapport.

Detektivfrågor:

- Är skolgården rolig att leka på?
- Vad finns det att göra?
- Finns det vuxna som hjälper till så att alla barn känner sig trygga, mår bra och får vara med?
- Finns det några platser på skolgården som inte känns trygga för barn?
- Är det bra regler som finns på skolgården?
- Finns det ställen att vila och ta det lugnt på?
- Är det något ni tycker kan bli bättre på skolgården?

Detektivuppdrag: Olika rättighetsområden

Det här uppdraget handlar om flera olika rättighetsområden i barnkonventionen och är tänkt att ge en övergripande förståelse för hur rättigheterna kommer till uttryck på skolan.

Innehåll:

- Genomförande av detektivuppdrag där eleverna undersöker rättigheter på olika platser på skolan.

Arbetsätt (inför undersökningen):

1. Titta på filmen Barnkonventionen.
2. Prata om hur undersökningen ska gå till och vilka rättighetsområden den handlar om (återkoppla gärna till samtalet ni hade kring filmen i del 2):
 - Allas lika värde
 - Rätten att leka, vila och skapa
 - Rätten att vara trygg
 - Rätten att lära och utvecklas
 - Rätten att påverka
 - Barnets bästa

Arbetsätt (under undersökningen):

1. Ta med eleverna till de platser ni ska undersöka. Här nedan finns förslag på platser och frågor. Lägg gärna till platser om ni har möjlighet (i detektivuppdraget kring rätten att vara trygg finns fler exempel på platser.)
2. Läs förslagsvis upp en eller några av detektivfrågorna (som finns nedan) åt gången. Låt eleverna – indelade i par om det passar er – leta efter svaren på frågorna och rapportera vad de hittat. Anteckna vad som kommer fram.

Arbetsätt (efter undersökningen):

1. När ni har undersökt alla platser, inklusive klassrummet när ni är tillbaka där, gå tillsammans igenom vad som kom fram i undersökningen. Vad hittade eleverna? Har de tankar och förslag kopplade till frågan om något kan bli bättre på de olika platserna?
2. Tydliggör att rättigheterna gäller överallt, inte bara på de undersökta platserna, och att det också finns många andra rättigheter i barnkonventionen.
3. Gå vidare till del 6: Detektivrapport.

Detektivfrågor:

Skolgården

- Är skolgården rolig att leka på?
- Finns det ställen att vila och ta det lugnt på?
- Finns det några platser på skolgården som inte känns trygga för barn?
- Finns det vuxna som hjälper till så att alla barn behandlas bra och får vara med?
- Är det bra regler som finns på skolgården?
- Är det något ni tycker kan bli bättre på skolgården?

Korridoren och kapprummet

- Är korridoren och kapprummet trygga platser?
- Brukar det finnas vuxna här som ni kan få hjälp av?
- Är det något ni tycker kan bli bättre i korridoren och kapprummet?

Toaletterna

- Fungerar låsen på toaletterna?
- Brukar toaletterna vara fräscha?
- Är toaletterna och området runt omkring trygga platser?
- Är det något ni tycker kan bli bättre med toaletterna?

Klassrummet

Skolan finns ju till för er, ni har rätt att lära er saker och utvecklas. För att ni ska kunna göra det är det viktigt att ni har en bra arbetsmiljö, t.ex. bra ljudnivå. Vad tycker ni om arbetsmiljön i klassrummet:

- Hur är luften?
- Är det lagom varmt?
- Hur är ljudnivån?
- Vad tycker ni om möbleringen?
- Vad tycker ni om lektionerna?
- Mika, Nadia och Leo berättade ju om att alla barn har rätt att behandlas bra och respekteras för dem de är. Tycker ni att vi pratar tillräckligt mycket om det här? Om hur vi ska göra för att behandla varandra bra i klassrummet och andra delar av skolan?
- Är det något mer ni tycker att vi vuxna ska göra för att alla elever ska behandlas bra i klassrummet och andra delar av skolan?

Vi vuxna ska alltid göra det som är bäst för er barn och då behöver

vi ju också veta vad ni tycker. Nu ska vi fundera lite mer på några saker i skolan som handlar om er rätt att påverka, alltså att tycka till om olika saker.

I klassrådet och elevrådet (eller andra forum för elevers påverkan) får ni ju säga vad ni tycker om olika saker i skolan.

- Tycker ni att klassrådet funkar bra?
- Tycker ni att elevrådet funkar bra?
- Finns det andra tillfällen när ni får vara med och tycka till om skolan? Hur funkar det?
- Behöver vi vuxna i skolan göra något mer för att alla elever ska kunna vara med och säga vad de tycker?